

Zachrání diplomacie zemětřesení vztahy mezi Řeckem a Tureckem?

NI nationalinterest.org/feature/will-earthquake-diplomacy-salvage-greece-turkey-relations-206269

5. března 2023

Od děsivého zemětřesení o síle 7,8 stupně na turecko-syrské hranici z minulého měsíce přichází humanitární podpora pro Turecko z celého světa. Mezi země, které pomáhají s úsilím o pomoc, patří blízcí přátelé Turecka a také některé země, které měly alespoň donedávna velké problémy s Ankarou.

Sousední Řecko, které v roce 2022 a na začátku roku 2023 zažilo obrovské napětí ve vztazích s Tureckem, okamžitě zasáhlo, aby Turkům postiženým katastrofou pomohlo. Možným stříbrným lemem této katastrofické události by mohlo být výrazné zlepšení bilaterálních vztahů Atén a Ankary.

Navzdory napjatým vztahům bylo Řecko jednou z prvních zemí, které vyslaly do Turecka záchranné týmy, aby pomohly zachránit oběti. V rámci Evropské unie hraje Řecko ústřední roli, pokud jde o získávání zdrojů na pomoc Turecku. Turecko toto úsilí velmi oceňuje. Vděčnost se neustále objevuje v tureckých médiích od 6. února a mluvčí tureckého prezidenta Recep Tayyip Erdogan a hlavní poradce pro zahraniční politiku Řecku 10. února veřejně poděkoval za pomoc.

„Řecko udělalo, co muselo, v duchu solidarity za extrémních okolností,“ řekl nám George Tzogopoulos, vedoucí pracovník z Centre International de Formation Européenne (CIFE). "Co považují

za obzvláště emocionální, je zájem obyčejných řeckých občanů posílat potraviny a oblečení postiženým lidem v Turecku."

„Diplomacie zemětřesení“ není v řecko-tureckých vztazích nová. 17. srpna 1999 si zemětřesení İzmit v turecké oblasti Marmara vyžádalo zhruba 20 000 životů a způsobilo zřícení asi 100 000 budov. V té době panovalo mezi Aténami a Ankarou diplomatické napětí kvůli řadě záležitostí – pouhé tři roky předtím se oba téměř dostali do války kvůli dvojici neobydlených ostrůvků, které se podařilo odvrátit pouze díky americké intervenci. Přesto Řecko zasáhlo, aby poskytlo vysokou úroveň podpory. Je tragické, že následující měsíc došlo v Aténách k dalšímu 150krát silnějším zemětřesení, které si vyžádalo devadesát osm mrtvých a přibližně 50 000 lidí. lidé se stávají bezdomovci. Turci se odvděčili a poskytli svému sousedovi velkou pomoc. Následovalo zhruba jedno desetiletí vřelých vztahů mezi oběma zeměmi.

Téměř o čtvrt století později je „zemětřesná diplomacie“ opět v platnosti, což výrazně zlepšuje vyhlídky na novou éru vřelejších řecko-tureckých vztahů. „Doufám, že to, co se tentokrát stane v reakci na děsivá zemětřesení v Turecku, je v diplomatické sféře podobné tomu, co se stalo po smrtícím zemětřesení v Turecku v roce 1999,“ vysvětlil Matthew Bryza, který sloužil jako náměstek amerického ministra zahraničí pro Evropu a Eurasii. od roku 2005 do roku 2009, v rozhovoru s autory.

Toto oteplování vztahů pravděpodobně zmírní řecké obavy z turecké hlavy státu a jeho spojenců, kteří budou těžit z napětí mezi Ankarou a Aténami, a dokonce i z možné přímé vojenské konfrontace mezi Ankarou a Athénami v Egejském moři nebo ve východním Středomoří, aby získali nacionalistickou podporu pro Erdoganovu revoluční kampaň. Tyto obavy mezi Řeky byly minulý měsíc zmírněny.

„Všechny ty agresivní řeči a vůbec jakékoli myšlenky na ozbrojený konflikt zmizely, protože se všichni společně soustředili na péči o ty, kteří tolik trpěli tímto zemětřesením, a pak na obnovu, která bude

trvat roky," dodal Bryza.

Ronald Meinardus, vedoucí středomořského programu aténské think-tanku Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, nám řekl, že „masivní zemětřesení otevírá dveře k deeskalaci vztahů mezi těmito dvěma zeměmi“. Nyní „začala diplomacie“, když řecký ministr zahraničí Nikos Dendias navštívil jižní Turecko, vysvětlil Meinardus. Tato návštěva představovala „pozoruhodný krok, který jde ruku v ruce s přívalem solidarity“, protože úředníci v Aténách a Ankaře nyní hovoří o otevření „nové stránky“ v bilaterálních vztazích.

Vztahy mezi Ankarou a Aténami se již do určité míry oteplují. Řecká pomoc zatím přiměla Erdogana a řeckého premiéra Kyriakose Mitsotakise, aby promluvili poprvé od března loňského roku. V dalším překvapivém případě turecký ministr zahraničí Mevlüt Çavuşoglu dlouze hovořil o vyhlídkách na uvolnění napětí mezi oběma sousedy a dokonce předložil Řecku šestibodový návrh s cílem zlepšit bilaterální vztahy.

Důsledky pro zahraniční politiku USA

Napětí mezi Řeckem a Tureckem dlouhodobě přispívá k rozdělení transatlantické aliance. Proto v době, kdy administrativa prezidenta Joe Bidena usilovně pracuje na posílení jednoty NATO, je každé zlepšení vztahů mezi Aténami a Ankarou dobrou zprávou pro Washington.

Spojené státy budou velmi potěšeny, pokud posledních několik týdnů vřelosti mezi dvěma středomořskými zeměmi povede k trvalejší blízkosti, spolupráci a solidaritě mezi těmito dvěma americkými spojenci. Při projevu v řeckém hlavním městě 21. února americký ministr zahraničí Antony Blinken řekl : "Je hluboce v našem zájmu a věřím v zájem Řecka i Turecka, abychom našli způsoby, jak vyřešit dlouhodobé neshody."

V kontextu ruské invaze na Ukrajinu se geostrategická role Turecka i Řecka stala v očích Spojených států a zbytku NATO důležitější. Čím více se tedy mohou zlepšit vztahy mezi Aténami a Ankarou, tím lépe na tom bude Washington z hlediska svých národních bezpečnostních zájmů v této části Středomoří. "Chceme, aby naši spojenci byli k sobě přátelštěji," řekl Bryza. Bývalý americký diplomat zdůraznil, že Řecko i Turecko „nabízejí poměrně důležitý geografický prostor pro alianci NATO a také významné vojenské základny“.

Nicméně američtí politici, kteří se snaží posouvat vztahy Řecka a Turecka teplejším směrem, nebudou mít nutně snadný úkol. S vědomím toho, jak velké napětí se mezi Aténami a Ankarou v roce 2022 a na začátku roku 2023 vytvořilo, existují otevřené otázky, jak snadno by mohlo dojít k prudkému obratu v bilaterálních záležitostech.

„Je příliš brzy na to říci, zda z počátečního oteplování vztahů mezi Řeckem a Tureckem vzejde nějaký hmatatelný výsledek,“ vysvětlil v rozhovoru s námi Dr. Serhat Süha Çubukçuoğlu, vedoucí výzkumný pracovník TRENDS Research and Advisory. „Historie dvoustranných vztahů je plná zkoušek a neúspěchů a Spojené státy již nejsou tak odhodlány zasahovat nebo jednat jako vyvážený prostředník při řešení některých nejnaléhavějších problémů, jako jsou ‚šedé zóny‘ ostrovů a skály v Egejském moři.“

Ve světě, který se nadále posouvá k multipolaritě, se turecká zahraniční politika stává nezávislejší, což má za následek, že Washington má v porovnání s předchozími body historie menší vliv na Ankaru. V nadcházejících měsících bude důležité sledovat veškeré potenciální posuny v zahraniční politice Turecka vůči jeho nárokům na část Egejského moře a východního Středomoří. Pokud žádné nebudou, nevyřeší se hlavní příčiny velké části napětí mezi Aténami a Ankarou, nehledě na solidaritu Řecka s tureckými oběťmi zemětřesení, a pro Bidenovu administrativu bude obtížnější úspěšně sblížit Řecko a Turecko jako spojence NATO. .

Giorgio Cafiero je generálním ředitelem Gulf State Analytics a asistentem amerického bezpečnostního projektu.

Emily Milliken (Przyborowski) je senior viceprezidentka a hlavní analytička společnosti Askari Associates, LLC.

Obrázek: adlaphotography / Shutterstock.com